

تعامل فرم بصری از منظر زیبایی شناسی

محمد بهرام زاده^۱، مریم قربانی^۲، صدف سبک رو^{۳*}

۱- دکترای باستان شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، Mohammadbahramzadeh@gmail.com

۲- کارشناس ارشد معماری، مدرس دانشگاه پیام نور، Maryam.ghorbani@gmail.com

۳- کارشناس ارشد معماری - مرمت، مدرس موسسه غیرانتفاعی کادوس، Sadaf_ar1382@yahoo.com

خلاصه

پرداختن به مقوله‌ی زیباسازی شهرها، تضمین کننده‌ی آسایش و امنیت روانی شهروندان است که می‌تواند باعث افزایش بهره‌وری از فضاهای جمعی شود. زیبایی شناسی را می‌توان به صورت زیبایی شناسی حسی، فرمی و نمادین تقسیم بندی نمود. فرم، جنبه‌ی قابل احساس یک پدیده، شخصیت و هویت قابل درک یک شیء است و عامل موثر در خلق فضا می‌باشد. پژوهش حاضر رویکردی است تحلیلی و توصیفی که با استفاده از پیشینه‌ی منابع موجود در مطالعات کتابخانه‌ای صورت گرفته است و می‌کوشد تا با برشمردن پاره‌ای از اصول و مفاهیم، نحوه‌ی تعامل فرم‌های بصری را از منظر زیباشناسی با ارایه‌ی نمونه‌هایی، مورد بررسی قرار دهد.

کلمات کلیدی: زیبایی شناسی، فضا، فرم.

۱. مقدمه

یکی از راه‌های هویت بخشیدن به شهرها و پایداری آن‌ها، ساماندهی کالبدی- فیزیکی بافت آن‌هاست. عدم توجه به معیارها و اصول هماهنگ کننده در طراحی محیط‌های شهری، سبب شده است که فضای کالبدی شهر و فرم بصری آن به صورتی نامناسب جلوه کند. درک ابعاد زیباشناسانه‌ی شهرها و تقویت جنبه‌ی زیبایی مجتمع‌های زیستی شاید شروعی مناسب برای پرداختن به این مسئله باشد. توجه به زیباسازی شهرها، تضمین کننده‌ی آسایش و امنیت روانی شهروندان است که خود موجب افزایش بهره‌وری از فضاهای جمعی می‌شود [۱].

برای بیان هر محتوای معنوی بایستی فرم بصری متناسب و قابل ادراکی آفرید و چنین است که نیاز به زبان فرم‌ها احساس می‌شود. ما با دیدن (خواندن) فرم‌های بصری موجود در یک فضا به مفهومی از آن فضا دست می‌یابیم، از این نظر بیان مفاهیم با استفاده از فرم‌های بصری آسان‌تر از زبان گفتار و نوشتار است.

تنها در آینده منظر شهری است که ابعاد ناملموس حیات مدنی شهر، هم‌چون فقر و غنا، میزان ایمنی و امنیت جامعه، عمق تاریخی شهر، سلاقی زیباشناختی خرده فرهنگ‌ها و ... از طریق نظامی از نشانه‌ها و فرم‌های بصری امکان تجلی می‌یابد و ارزیابی مسئله‌ی پایداری را میسر می‌سازد. شهرهای برخوردار از طراحی شهری مطلوب قادرند تا با وسعت بخشیدن به تجربه‌ی زیباشناختی شهروندان، موجبات ارتقای تصویر ذهنی جامعه از خویش و تقویت غرور مدنی آنان را فراهم سازند و با اعتلا بخشیدن به وجهه و تصویر ذهنی شهر در سطح ملی و بین‌المللی، توان رقابتی شهر را برای جذب هر چه بیشتر سرمایه و اقبال خلاق تقویت نمایند و در نتیجه سبب پدیدار شدن یک شهر پایدار شوند [۲].

طراحی شهر بر اساس اصول و مبانی زیبایی شناسی در تمامی دنیا، هنوز چه از نظر ایده‌ی کلی و چه از نظر روش اجرا ناشناخته است. در ایالات متحده شماری از مثال‌ها از دهه‌های ۸۰ و ۹۰ وجود دارد که در آن‌ها ضوابطی به منظور زیباسازی شهر ارایه شده است. به کمک این ضوابط طراحی شهر، جهت دار و جانشین شیوه‌ی شهرسازی خودبه‌خودی شده است. کوئین لینچ در ۱۹۶۰ پیشنهاد "پلان های بصری" را مطرح کرد. وی معتقد است که توصیه‌ها و کنترل‌هایی می‌تواند در مقیاس شهر در مورد فرم‌های بصری و کالبدی، پیشنهاد و اعمال شود [۱].